

94(498)04/14

© 22

RADU CÂRCIUMARU

APARIȚIA STATULUI MEDIEVAL MOLDOVA

Conceptii și
retrospecții istorice

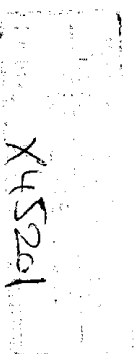

Notă asupra ediției

Lucrarea de față este alcătuită pe suportul tezei de doctorat susținută în anul 2009, și doar anumite părți din conținutul ei au fost editate în diverse reviste de specialitate. Recent, motive obiective ne-au împus publicarea neprevăzută a întregului material, fapt ce nu a permis o reevaluare integrală a textului, ci, mai degrabă, o actualizare bibliografică. Este motivul pentru care în cuprinsul unora dintre capitole se vor regăsi fragmente din intervenții istoriografice anterioare, aflate însă alături de contribuții și completări originale. Ne asumăm neajunsurile și avem nădejdea că problemele semnalate pot fi corectate prin apariția ediției a II-a, ce o dorim înăptuită într-un viitor apropiat.

Radu Cărciumaru

**Apariția statului medieval Moldova.
Concepții și retrospecții istorice**

Copyright © 2016 Editura Pro Universitaria

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată
fără acordul scris al Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CÂRCIUMARU, RADU

Apariția statului medieval Moldova : concepții și
retrospecții istorice / Radu Cărciumaru. - București :

Pro Universitaria, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-26-0611-4

94(498.3)

ABREVIERI

- AARMSI – Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii
Istorice, București
- AIIAI – Anuarul Institutului de Istorie și arheologie, Iași
- AIIX – Anuarul Institutului de Istorie A.D. Xenopol, Iași
- AIC – Anuarul Institutului de Istorie Cluj
- AINC – Anuarul Institutului de Istorie Națională din Cluj
- AMM – Acta Moldaviae Meridionalis, Muzeul Județean Vaslui
- AMN – Acta Musei Napocensis, Cluj
- Arh. Mold. – Arheologia Moldovei, Iași
- BBRF – Buletinul Bibliotecii Române din Freiburg
- BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, București
- CA – Cercetări arheologice, București
- CI – Cercetări Istorice
- DIR – Documente privind istoria României
- DRH – Documenta Romaniae Historica
- FHDR – Fontes Historiae Daco-Romaniae
- HU – Historia Urbana, București
- MA – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
- MCA – Materiale și Cercetări Arheologice, București
- MI – Magazin istoric, București
- MMS – Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași
- NEH – Nouvelles études d'Histoire
- RC – Revista Catolică, București
- RdI – Revista de Istorie, București
- RI – Revista Istorică, București
- RIAF – Revista pentru Istorie, Arheologie și Filologie, București
- RIM – Revista de istorie a Moldovei, Chișinău
- RIM – Revista de istorie militară, București
- RIR – Revista istorică română, București
- RMM – Revista muzeelor și monumentelor, București
- Rsl – Romanoslavica, București
- SCTA – Studii și Cercetări de Istoria Artei, București
- SCIM – Studii și cercetări de istorie medie, București
- SCIV – Studii și cercetări de istorie veche, București

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Răzvan Theodorescu (m. al Academiei Române)

Prof. univ. dr. Victor Spinei (m. al Academiei Române)

Prof. univ. dr. Antal Lukács

SCIVA – Studii și cercetări de istorie veche și arheologie, București
 SCN – Studii și cercetări de numismatică, București
 SCȘI – Studii și Cercetări Științifice-Istorie, Iași
 SMIM – Studii și materiale de istorie medie, București
 „Suceava” – Anuarul Muzeului județean Suceava

Cuprins

Cuvânt-înainte	9
CAPITOLUL I	
CONCEPȚII ISTORIOGRAFICE CU PRIVIRE	
LA APARIȚIA STATULUI MEDIEVAL MOLDOVA	13
1.1. Introducere	13
1.2. Moldova de dinainte de Moldova. Studii și ipoteze	16
1.3. Voievodul Dragoș și controversele istoriografice	26
1.4. Apariția Moldovei reflectată în istoriografia românească	45
1.5. Încheiere	58
CAPITOLUL II	
MARAMUREȘUL ÎN VEACUL AL XIV-LEA.	
ASPECTE ALE EVOLUȚIEI POLITICE	68
2.1. Nobilimea maramureșeană în prima parte	
a secolului al XIV-lea	68
2.2. Direcțiile politicii regale în spațiul maramureșean	74
2.3. Încercări de menținere a autonomiei în voievodatul	
maramureșean	83
2.4. Concluzii	99
CAPITOLUL III	
SPAȚIUL ROMÂNESC ȘI RAPORTURILE	
INTERNAȚIONALE DIN CENTRUL ȘI ESTUL EUROPEI	
LA MÎLLOCUL SECOLULUI AL XIV-LEA	102
3.1. Europa în fața amenințării tătare. Proiecte și alianțe creștine	102
3.2. Regele Ludovic I și coordonatele politicii sale extracarpatice	120
CAPITOLUL IV	
EXPEDIȚIA MILITARĂ MAGHIARĂ ȘI STABILIREA	
DRĂGOȘEȘTILOR LA EST DE CARPAȚI	130
4.1. Campania militară din sudul Moldovei	
în contextul politicii maghiare	130

4.2. Dragoș, „întâial descălecător al Moldovei”?	141
4.3. Urmașii lui Dragoș. Ipoteze privind existența unei dinastii a Drăgoșeștilor	161

CAPITOLUL V

TRECEREA VOIEVODULUI BOGDAN ÎN MOLDOVA.

DATE ȘI INTERPRETĂRI

5.1. Reperele politice ale unui fost voievod	168
5.2. Bogdan și ultima etapă a săpânirii maghiare în teritoriile de la est de Carpați	181
5.3. Apariția statului medieval Moldova.	
Cronologia evenimentelor	199

CAPITOLUL VI

ASEMĂNĂRI ȘI DEOSEBIRI ÎN PROCESELE DE APARIȚIE A STATALITĂȚII ROMÂNEȘTI

EXTRACARPATICE

6.1. Premisele unificării politico-teritoriale la sud și est de Carpați. Formațiunile prestatate	212
6.2. Adevărul din spatele legendei: Negru Vodă și Dragoș la începuturile statalității românești	221

CONSIDERAȚII FINALE

CONSIDERAȚII FINALE	243
BIBLIOGRAFIE	247

Cuvânt-înainte

Procesul apariției statalității românești de la răsărit de Carpați se găsește, după mai bine de un secol și jumătate de analiză la nivelul istoriografiei moderne, într-un evident progres, marcat de spiritul critic al lui Dimitrie Onciul, de scrierile de genialitate ale lui Nicolae Iorga, de impunerea tradiției ca valoare istorică a lui Gheorghe I. Brătianu sau de aprofundarea analizei izvoarelor externe, prezentă la Șerban Papacostea.

Editarea unor lucrări, printre care se evidențiază cele ce poartă semnătura istoricilor amintiți mai sus, dar și publicarea unor volume și studii speciale (din care se cuvine să amintim „*Constituirea statelor feudale românești*” și *Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începuturilor Țării Moldovei*) au reușit să introducă o optică diferită, inovatoare, în interpretarea perioadei, dar nu au izbutit să acopere, în întregime, toate fisurile problematicei complexe reprezentate de apariția celui de-al doilea stat medieval românesc.

Este rațiunea pentru care, opiniile mai vechi sau mai noi, prezente în literatura de specialitate, au fost așezate sub lupa analizei istorice cu scopul de a stabili un unghi clar de percepție asupra etapelor ce compun apariția Moldovei. Pornind de la obiectivul enunțat, merită consemnat că, în demersul nostru, nu am încercat să construim teorii cu valoare absolută, ci am căutat, cu precădere, să înfățișăm mecanismele desăvârșirii genezei statale în spațiul de la est de Carpați.

În consecință, lucrarea se dorește mai degrabă una de retrospecție decât una de analiză istorică propriu-zisă, menită să conducă la rezolvarea definitivă a problemelor ce le ridică apariția Moldovei ca stat. Ne-a preocupat să punem sub semnul întrebării anumite aspecte, nu să căutăm cu orice preț răspunsuri, să evidențiem că pentru analiza oricărui eveniment sau proces istoric avem nevoie de moderație, certitudini, dovezi. Fără asemenea elemente, ce au lipsit în anumite împrejurări cercetării românești, întregul edificiu clădit în jurul apariției statului medieval moldovenesc poate fi lesne demontat. Călăuzindu-ne după această judecată, am ajuns la convingerea că în peisajul istoriografic se impunea apariția unui